Evropski parlament
2024-2029

SPREJETA BESEDILA

P10_TA(2026)0122

Nadzor, preglednost in sledljivost instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 28. aprila 2026 o nadzoru, preglednosti in sledljivosti instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti (2025/2032(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju členov 311, 312, 319, 323 in 324 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU),

– ob upoštevanju Uredbe Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 z dne 17. decembra 2020 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027[1], skupnih izjav Parlamenta, Sveta in Komisije v zvezi s tem ter povezanih enostranskih izjav,

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. septembra 2024 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije[2] (v nadaljnjem besedilu: finančna uredba),

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije[3] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pogojevanju s pravno državo),

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih

---

1 UL L 433 I, 22.12.2020, str. 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj.
2 UL L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
3 UL L 433 I, 22.12.2020, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97[4],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. decembra 2022 o nadgradnji večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027: odporen proračun EU, primeren za nove izzive[5],

– ob upoštevanju svojega stališča z dne 27. februarja 2024 o osnutku uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU, Euratom) 2020/2093 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027[6],

– ob upoštevanju Medinstitucionalnega sporazuma z dne 16. decembra 2020 med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Evropsko komisijo o proračunski disciplini, sodelovanju v proračunskih zadevah in dobrem finančnem poslovodenju ter novih virih lastnih sredstev, vključno s časovnim načrtom za uvedbo novih virov lastnih sredstev[7],

– ob upoštevanju svojega stališča z dne 16. decembra 2020 o osnutku uredbe Sveta o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027[8],

– ob upoštevanju letnega poročila Evropskega računskega sodišča z dne 10. oktobra 2024 glede izvrševanja proračuna za proračunsko leto 2023 z odgovori institucij,

– ob upoštevanju posebnega poročila Evropskega računskega sodišča 13/2024 z dne 2. septembra 2024 z naslovom Črpanje sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost – sredstva se črpajo z zamudami in še vedno obstajajo tveganja, da ukrepi ne bodo dokončani in zato tudi cilji mehanizma za okrevanje in odpornost ne bodo doseženi, posebnega poročila Evropskega računskega sodišča 14/2024 z dne 11. septembra 2024 z naslovom Zeleni prehod – nejasen prispevek mehanizma za okrevanje in odpornost ter posebnega poročila Računskega sodišča 22/2024 z dne 21. oktobra 2024 z naslovom Dvojno financiranje iz proračuna EU – kontrolni sistemi so brez bistvenih elementov za zmanjševanje povečanega tveganja, nastalega zaradi modela financiranja mehanizma za okrevanje in odpornost, ki ni povezano s stroški,

– ob upoštevanju pregleda ERS 03/2025 z dne 16. junija 2025 z naslovom Priložnosti za večletni finančni okvir za obdobje po letu

---

4 UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
5 UL C 177, 17.5.2023, str. 115.
6 UL C, C/2024/6750, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6750/oj.
7 UL L 433 I, 22.12.2020, str. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.
8 UL C 445, 29.10.2021, str. 240.

2027 in pregleda ERS 04/2025 z dne 19. junija 2025 z naslovom Prihodnost kohezijske politike EU: izkušnje iz preteklosti,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. maja 2025 o prenovljenem dolgoročnem proračunu za Unijo v spreminjajočem se svetu in mnenja Odbora za proračunski nadzor za odbor za proračun o prenovljenem dolgoročnem proračunu za Unijo v spreminjajočem se svetu[9],

– ob upoštevanju poročila Odbora za proračunski nadzor z dne 23. aprila 2025 o razrešnici glede izvrševanja splošnega proračuna Evropske unije za proračunsko leto 2023, oddelek III – Komisija, izvajalske agencije in deveti, deseti in enajsti Evropski razvojni sklad,

– ob upoštevanju poročila Komisije iz decembra 2023 z naslovom *Study supporting the mid-term evaluation of the Recovery and Resilience Facility* (Študija v podporo vmesni oceni mehanizma za okrevanje in odpornost),

– ob upoštevanju letnega poročila Evropskega javnega tožilstva (EJT) za leto 2024, objavljenega 3. marca 2025,

– ob upoštevanju poročila Maria Draghija iz septembra 2024 z naslovom *The future of European competitiveness* (Prihodnost evropske konkurenčnosti) (v nadaljnjem besedilu: Draghijevo poročilo),

– ob upoštevanju mnenja Evropskega odbora regij z dne 8. oktobra 2024 z naslovom Vmesni pregled evropskega načrta za okrevanje po pandemiji covida-19 (mehanizem za okrevanje in odpornost)[10],

– ob upoštevanju informacij, objavljenih v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti,

– ob upoštevanju svojih notranjih raziskav, poglobljenih analiz in informativnih poročil v zvezi z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost,

– ob upoštevanju poročila Enrica Lette z dne 17. aprila 2024 z naslovom *Much more than a market – speed, security, solidarity: Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens* (Mnogo več kot le trg – hitrost, varnost, solidarnost, krepitev enotnega trga za trajnostno prihodnost in blaginjo vseh državljanov EU) (v nadaljnjem besedilu: Lettovo poročilo),

---

9 Sprejeta besedila, P10_TA(2025)0090.

10 UL C, C/2024/7057, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj.

– ob upoštevanju poročila skupine Komisije na visoki ravni za prihodnost kohezijske politike z dne 20. februarja 2024 z naslovom *Forging a sustainable future together – cohesion for a competitive and inclusive Europe* (Oblikovanje trajnostne prihodnosti skupaj – kohezija za konkurenčno in vključujočo Evropo),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 11. februarja 2025 z naslovom Pot do naslednjega večletnega finančnega okvira (COM(2025)0046),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 29. januarja 2025 z naslovom Kompas za konkurenčnost za EU (COM(2025)0030),

– ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta z dne 20. marca 2025, 6. marca 2025 in 19. decembra 2024,

– ob upoštevanju političnih usmeritev za mandat Komisije 2024–2029, ki jih je novoizvoljena predsednica Komisije predstavila 18. julija 2024,

– ob upoštevanju mnenja Evropskega odbora regij z dne 20. novembra 2024 z naslovom Proračun EU in lokalne politike: predlogi novih oblik in mehanizmov izvajanja v večletnem finančnem okviru po letu 2027[11],

– ob upoštevanju predloga Komisije z dne 16. julija 2025 za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za spremljanje proračunskih odhodkov in smotrnost proračuna ter drugih horizontalnih pravil za programe in dejavnosti Unije (COM(2025)0545),

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 18. junija 2025 o izvajanju Mehanizma za okrevanje in odpornost[12],

– ob upoštevanju poročila Odbora za proračunski nadzor (A10-0074/2025),

– ob upoštevanju člena 55 in člena 148(2) Poslovnika,

– ob upoštevanju poročila Odbora za proračunski nadzor (A10-0022/2026),

A. ker vse večje število političnih prednostnih nalog v EU dodatno obremenjuje proračun EU, zaradi česar je odgovorna uporaba razpoložljivih finančnih sredstev bolj odločilna kot kdaj koli prej; ker dobro finančno upravljanje, kot je opredeljeno v finančni uredbi, zahteva, da se sredstva EU izvršujejo v skladu z načeli

---

11 UL C, C/2025/279, 24.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/279/oj.

12 Sprejeta besedila, P10_TA(2025)0128.

gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti, pri čemer je treba zagotoviti, da se sredstva uporabljajo stroškovno učinkovito, da se cilji dosežejo pravočasno, v ustrezni količini in po najboljši ceni ter da se dosežejo načrtovani rezultati in učinki; ker to krepi potrebo po previdnosti pri finančnem poslovodenju, da se zagotovi, da odhodki prinašajo dokazljivo donosnost naložb v smislu gospodarske rasti, konkurenčnosti in doseganja prednostnih nalog EU;

B. ker so v primeru financiranja EU v obliki podpore, ki ni povezana s povračilom upravičenih stroškov, temveč z rezultati, izložki ali drugimi kazalniki uspešnosti, plačila odvisna od doseganja vnaprej določenih mejnikov ali ciljev, ki jih je treba preveriti pred vsakim izplačilom;

C. ker ta pristop z ločevanjem izplačil od dejanskih odhodkov ogroža dostop podatkov o dejanskih stroških in s tem ocenjevanje gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti; poudarja, da ta podatkovna vrzel preprečuje sistematično prepoznavanje nepravilnosti, tveganj goljufij in dvojnega financiranja, hkrati pa slabi zmogljivost EU za izvajanje mehanizmov zgodnjega opozarjanja in ocen tveganja, ki temeljijo na podatkih;

D. ker preverjanja odhodkov ni, se povečuje tveganje napak pri ocenah stroškov, kar ogroža dobro finančno upravljanje, preglednost in odgovornost; ker je ERS večkrat opozorilo na pomanjkljivosti pri ocenah stroškov, spremenljivost nacionalnih revizijskih standardov in šibkosti v zmogljivostih Komisije za nadzor;

E. ker lahko široka diskrecijska pravica pri ocenjevanju, ali so bili mejniki in cilji izpolnjeni, privede do tega, da Komisija nedosledno obravnava države članice, ali do prezgodnje sprostitve sredstev, preden so pogoji za izplačilo v celoti izpolnjeni;

F. ker je Evropsko računsko sodišče že ugotovilo slabosti v zasnovi kontrolnega sistema mehanizma za okrevanje in odpornost, vključno z nepopolnimi revizijskimi sledmi, sistemskimi pomanjkljivostmi in tveganji nedosledne uporabe v državah članicah; ugotavlja, da so te pomanjkljivosti še večje zaradi razdrobljenosti in nezdružljivosti nacionalnih podatkovnih sistemov, kar ovira interoperabilnost, pravočasno odkrivanje tveganj in učinkovito varstvo osebnih podatkov pri revizijah in nadzornih operacijah;

G. ker je nadzor instrumentov, ki temeljijo na uspešnosti, odvisen od verodostojnosti nacionalnih mehanizmov spremljanja; ker pomanjkljivosti na področju pravne države povečujejo tveganje za finančne interese EU, saj je njihova zaščita odvisna od neodvisnega sodstva in avtonomnih organov za boj proti goljufijam;

H. ker demokratična odgovornost zahteva, da se zaščiti vloga Parlamenta kot zakonodajalca ter proračunskega organa in organa za podelitev razrešnice s strogimi mehanizmi odgovornosti in

popolno preglednostjo glede končnih prejemnikov sredstev Unije, in ker se države članice in drugi nacionalni organi ne bi smeli šteti za končne prejemnike sredstev Unije;

Izzivi, ki vplivajo na preglednost, odgovornost in učinkovit nadzor instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti

1. poudarja, da morajo instrumenti, ki temeljijo na smotrnosti, kot določa finančna uredba, spoštovati načela zakonitosti, pravilnosti, gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti ter da poenostavitev nikoli ne bi smela škodovati dobremu finančnemu upravljanju in preglednosti; poziva k sorazmernim kontrolam, ki temeljijo na tveganju, in vztraja, da bi morali kazalniki za instrumente, ki temeljijo na smotrnosti, zajemati oprijemljive rezultate in dodano vrednost EU, ne le vnaprej določenih izložkov; poudarja, da lahko takšni instrumenti, če so ustrezno zasnovani, povečajo osredotočenost na rezultate, reforme in konkurenčnost;

2. ugotavlja, da je mehanizem za okrevanje in odpornost s poudarkom na izplačilih na podlagi zadovoljivega izpolnjevanja mejnikov in ciljev prvi večji instrument na ravni EU, ki temelji na smotrnosti in temelji izključno na financiranju, ki ni povezano s stroški; ugotavlja tudi, da je bil model mehanizma za okrevanje in odpornost ponovljen v drugih finančnih instrumentih, kot sta instrument za Ukrajino in instrument za Zahodni Balkan; je zaskrbljen zaradi predlogov Komisije o uporabi podobnega modela v naslednjem večletnem finančnem okviru za večino programov financiranja EU, vključno z razdelkom 1; ugotavlja, da je mehanizem za okrevanje in odpornost do določene mere spodbudil nekatere nacionalne naložbe in reforme;

3. poudarja, da se je treba učiti iz kritičnih pomanjkljivosti, ki jih je razkril centralizirani model izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost, ki temelji na smotrnosti, kot sta priznala Evropsko računsko sodišče in Komisija, vključno z manjšo odgovornostjo in omejenim nadzorom skladnosti s pravili in predpisi na ravni EU; poudarja, da je treba preglednost v zvezi s končnimi prejemniki zagotoviti z enotnim, interoperabilnim vseevropskim sistemom poročanja, ki bo dostopen Komisiji, Evropskemu računskemu sodišču, Evropskemu javnemu tožilstvu in Parlamentu; poudarja, da se dodana vrednost za EU lahko poveča tako, da se poveča število čezmejnih projektov in z zagotovitvijo ustreznih pristojnosti odločanja podnacionalnih subjektov, zlasti lokalnih in regionalnih oblasti, pri zasnovi in izvajanju instrumenta;

4. meni, da je mehanizem za okrevanje in odpornost sicer zasnovan kot instrument, ki temelji na smotrnosti, vendar njegovo izvajanje pogosto daje prednost izložkom pred rezultati; izraža obžalovanje, da bi lahko nejasno opredeljeni mejniki in cilji, ki poudarjajo predvsem vložke in izložke, ne pa rezultatov, ogrozili doseganje ciljev mehanizma za okrevanje in odpornost; meni, da bi morali prihodnji

instrumenti, ki temeljijo na smotrnosti, določiti bolj specifične ključne kazalnike uspešnosti, s čemer naj se zagotovi, da bodo naložbe skladne s cilji instrumenta in da bodo ustvarjale pozitiven učinek in jasno dodano vrednost EU; poziva Komisijo, naj zagotovi, da bodo prihodnji instrumenti, ki temeljijo na smotrnosti, usklajeni med državami članicami, pregledni po zasnovi in stabilni skozi čas, da bi spodbudili doslednost, odgovornost in dolgoročno učinkovitost;

5. poudarja, da zanašanje na predhodne ocene stroškov brez preverjanja dejanskih odhodkov ustvarja strukturno vrzel v odgovornosti, omejuje možnost ocenjevanja stroškovne učinkovitosti in s tem ogroža načeli gospodarnosti in učinkovitosti; poudarja, da je treba izvajati mehanizme preverjanja na podlagi tveganja in pomembnosti z jasno opredeljenimi pragovi za obvezne preglede; poziva Komisijo, naj podatkovno rudarjenje, orodja za navzkrižno preverjanje in analitiko sistematično vključuje v prihodnje instrumente, ki temeljijo na uspešnosti, da bi odkrili nepravilnosti ter tveganja korupcije in nasprotja interesov;

6. je zelo zaskrbljen zaradi predlogov Komisije o splošni uporabi financiranja, ki ni povezano s stroški, v naslednjem večletnem finančnem okviru, in poudarja, da je pomembno vzpostaviti ustrezne zaščitne ukrepe za zagotovitev dobrega finančnega upravljanja pri izvajanju financiranja Unije; poudarja, da je treba skrbno oceniti tako pomemben prehod na uporabo financiranja, ki ni povezano s stroški, glede na pomanjkljivosti, ugotovljene v prejšnjih ali obstoječih instrumentih, ki temeljijo na smotrnosti, in poudarja, da je treba izvesti celovito oceno mehanizma za okrevanje in odpornost;

7. izraža zaskrbljenost zaradi vse večjega bremena dolga in stroškov izposojanja v EU; ugotavlja, da Računsko sodišče v letnem poročilu za leto 2024 ocenjuje, da bi lahko neporavnana posojila EU do leta 2027 presegla 900 milijard EUR, kar je skoraj desetkrat več kot leta 2020 pred uvedbo svežnja za okrevanje NextGenerationEU; opozarja, da naraščajoči stroški izposojanja ogrožajo prihodnje proračune in omejujejo fiskalni manevrski prostor za nove prednostne naloge;

8. trdi, da splošna uporaba financiranja, ki ni povezano s stroški, ob potencialnem zmanjšanju upravnega bremena povečuje tveganje nepravilnosti, dvojnega financiranja in goljufij, s čimer se zmanjšujeta preglednost in sledljivost sredstev EU; poudarja, da lahko odsotnost povezave s stroški privede do financiranja projektov, ki niso sposobni preživeti in so zasnovani tako, da izpolnjujejo mejnike, ne pa do stroškovne učinkovitosti; poudarja nadzorno vlogo Parlamenta pri nadzoru izvrševanja proračuna EU, zlasti njegovo pristojnost za podelitev razrešnice; poziva k trdnemu upravljanju v naslednjem večletnem finančnem okviru, da bo lahko Parlament v celoti opravljal svojo vlogo organa za podelitev razrešnice;

9. je seznanjen z vidiki, povezanimi s pravno državo v predlogu

Komisije za večeltni finančni okvir za obdobje 2028–2034, in poziva k enotnemu, skladnemu in celovitemu okviru v vseh programih financiranja v okviru uredbe o pogojevanju s pravno državo; poleg tega poziva, naj bo vsaka uporaba financiranja, ki ni povezano s stroški, v celoti skladna z uredbo;

10. z zaskrbljenostjo ugotavlja, da je Evropsko javno tožilstvo konec leta 2024 obravnavalo 311 aktivnih primerov, povezanih z instrumentom NextGenerationEU, od katerih so se vsi razen štirih nanašali na mehanizem za okrevanje in odpornost, kar je približno 17 % vseh preiskav goljufij z aktivnimi odhodki in pomeni 51-odstotno povečanje v primerih, povezanih s tem instrumentom, glede na leto 2023; ugotavlja tudi, da ocenjena škoda za finančne interese EU znaša 2,8 milijarde EUR, kar je 30 % (v primerjavi s 25 % leta 2023) skupne ocenjene škode, ki so jo povzročile vse goljufije na področju odhodkov EU; poudarja, da institucije EU še vedno slabo poročajo o primerih, kar vzbuja dodatne pomisleke glede zmožnosti Komisije, da učinkovito nadzoruje izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost; opozarja, da 24 od 27 držav članic EU trenutno sodeluje v Evropskem javnem tožilstvu;

11. izraža zaskrbljenost, ker se instrumenti, ki temeljijo na uspešnosti in pri katerih se uporablja financiranje, ki ni povezano s stroški, bolj osredotočajo na revizije sistemov kot na kontrole dejansko nastalih odhodkov; opozarja, da takšne revizije sistemov ne smejo razkriti s tem povezanih težav, ki se lahko razširijo in resno ogrozijo dobro finančno poslovodenje proračuna Unije in zaščito finančnih interesov Unije; meni, da so celo pri sedanji finančni strukturi in modelu izvajanja financiranja EU kontrolni sistemi več držav članic pokazali sistemske pomanjkljivosti, zaradi česar ni bilo mogoče odkriti in preprečiti goljufij ali drugih nepravilnosti, na primer v primeru OPEKEPE v Grčiji ali primerih, ki vključujejo sredstva za razvoj podeželja na Slovaškem, ter v drugih nedavnih primerih v številnih državah članicah, ki kažejo na potrebo po močnem nadzoru EU; zato poziva Komisijo, naj sprejme odločne popravne ukrepe, okrepi revizijske in akreditacijske postopke ter zagotovi, da se podobne sistemske napake ne bodo ponovile, pri tem pa spoštuje načelo sorazmernosti v zvezi z dolžnostmi poročanja in dokumentiranja;

12. z zaskrbljenostjo ugotavlja, da v zakonodaji ni instrumentov, ki bi temeljili na smotrnosti, kot je mehanizem za okrevanje in odpornost, in da v predlogih Komisije za večletni finančni okvir za obdobje 2028–2034 ni jasnih standardov in pragov za primere, ko se nacionalni sistemi upravljanja in kontrole štejejo za nezadostne ali nezanesljive, zaradi česar se o popravnih ukrepih ali začasnih prekinitvah odloča po lastni presoji;

13. poudarja, da splošna uporaba financiranja, ki ni povezano s stroški, od Evropskega računskega sodišča in nacionalnih revizijskih organov zahteva, da znatno prilagodijo svoje dejavnosti in preidejo na

drugačen revizijski pristop; opozarja, da bo tak premik, ne da bi zagotovil pripravljenost revizijskih organov, pomenil velike izzive in bi lahko ustvaril strukturno vrzel v revizijski sledi z resnimi posledicami za dobro finančno upravljanje proračuna Unije in postopek razrešnice;

14. obžaluje nepopolne revizijske sledi, ki jih je Računsko sodišče opazilo pri instrumentih, ki temeljijo na smotrnosti, kot je mehanizem za okrevanje in odpornost, ki slabijo sledljivost ter omejujejo zmožnost Parlamenta in Računskega sodišča za izvajanje nadzora;

15. poudarja, da veliko zanašanje na nacionalne organe in zunanje revizorje brez močnih zaščitnih ukrepov in podrobnih smernic Komisije, tehnične pomoči in namenskega usposabljanja o metodologiji revizije smotrnosti poslovanja ogroža raznolikost kakovosti in neodvisnosti nadzora, s čimer izpostavlja EU tveganju izgube ugleda; poudarja, da bo podpora nacionalnim revizijskim organom prispevala k boljši kakovosti in večji doslednosti;

16. poudarja, da črpanje ali izplačila sredstev po definiciji niso kazalnik uspeha; obžaluje, da je v zadnjih spremembah nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost osredotočenost na črpanje privedla do zmanjšanja prvotno predvidenih ambicij, zlasti v zvezi z reformami;

17. opozarja, da morajo revizijski organi v državah članicah spoštovati mednarodno sprejete standarde revidiranja; opozarja, da se v nasprotnem primeru zmanjšuje zanesljivost njihovega dela in ogroža pristop enotne revizije; je seznanjen, da je Računsko sodišče večkrat ugotovilo pomanjkljivosti nekaterih nacionalnih revizijskih organov v smislu obsega, kakovosti, dokumentacije in poročanja; poudarja, da je potreben jasen okvir odgovornosti za zagotavljanje kakovosti in doslednosti;

18. poudarja, da razdrobljeni informacijski in podatkovni sistemi v državah članicah povečujejo tveganje napak, nepravilnosti, dvojnega financiranja, zamud in nedoslednega poročanja; želi spomniti, da je Parlament za zagotovitev popolne sledljivosti sredstev EU večkrat pozval k vzpostavitvi enotnega, integriranega in interoperabilnega informacijskega sistema in sistema spremljanja, vključno z enotnim orodjem za podatkovno rudarjenje in oceno tveganja, ki bi med drugim temeljil na obstoječih orodjih in podatkovnih zbirkah v okviru prenovitve finančne uredbe; vendar obžaluje, da države članice ne želijo uvesti obvezne uporabe tega sistema od začetka naslednjega večletnega finančnega okvira; pozdravlja stalna prizadevanja Komisije za razvoj takega interoperabilnega sistema, ki bo temeljil na orodju ARACHNE, in poziva vse države članice, naj ta sistem v celoti izkoristijo; poudarja, da je učinkovitost vsakega novega modela financiranja odvisna od zanesljivosti in doslednosti osnovnih podatkov in orodij za spremljanje; poudarja pomen oblikovanja interoperabilnega sistema, ki bo skladen s splošno uredbo o varstvu

podatkov[13]; poudarja, da mora tak sistem zagotavljati točne, pravočasne informacije, čim bolj zmanjšati lažno pozitivne rezultate ter delovati zanesljivo;

19. poudarja, da mora deljeno upravljanje v naslednjem večletnem finančnem okviru vključevati regionalne in lokalne organe ter deležnike, tudi v primeru zasnove, tako v fazi odločanja in načrtovanja kakor tudi v fazi izvajanja in rezultatov, da bi zagotovili dodano vrednost čezmejnih projektov za EU in se namesto na izložke osredotočili na merljive rezultate;

20. ugotavlja, da združevanje nepovratnih sredstev in finančnih instrumentov v okvirih, ki temeljijo na smotrnosti, povečuje zapletenost in tveganje dvojnega financiranja, nepravilnosti, goljufij, prekomernih nadomestil in šibkih verig odgovornosti; zlasti poudarja, da odsotnost preverjanja stroškov, kadar financiranje ni povezano s stroški, dodatno povečuje tveganje prekrivanja med različnimi tokovi financiranja in ogroža zagotavljanje dobrega finančnega poslovodenja;

21. poudarja, da spremljanje na podlagi uspešnosti ne zmanjšuje nujno upravnega bremena, saj šibki sistemi preverjanja lahko povzročijo skrite stroške, ne da bi okrepili večja zagotovila; poziva Komisijo, naj racionalizira kazalnike uspešnosti, poenostavi predloge za poročanje, odpravi odvečne zahtevke za podatke in obravnava nepotrebno zapletenost zahtevkov za plačilo; meni, da je za vsak prehod na uporabo modelov izvajanja, ki temeljijo na smotrnosti, potrebna gradnja zmogljivosti na ravni EU in v državah članicah, saj se potrebe po spremljanju, nadzoru in reviziji v primeru modelov izvajanja, ki temeljijo na smotrnosti, razlikujejo od potreb instrumentov, ki temeljijo na povračilu upravičenih stroškov;

22. opozarja, da bi lahko v sedanjih geopolitičnih razmerah in glede na vse večji proračunski pritisk vse večja uporaba instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti, ne da bi odpravili pomanjkljivosti, ugotovljene v mehanizmu za okrevanje in odpornost, vključno s krepitvijo parlamentarnega nadzora, spremenila institucionalno ravnovesje v korist izvršilne diskrecije in v škodo demokratični odgovornosti; vztraja, da morata Parlament in Svet pod enakimi pogoji sodelovati pri vsakem modelu upravljanja instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti; zavrača vsak predlog, ki bi porušil institucionalno ravnovesje in ogrozil vlogo Parlamenta kot proračunskega organa in organa za podelitev razrešnice;

---

13 Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj). http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

Priporočila za okrepitev nadzora, preglednosti in odgovornosti instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti

23. meni, da se model financiranja, ki ni povezano s stroški, za instrumente, ki temeljijo na smotrnosti, ne bi smel uporabljati kot splošna metoda izvajanja ali povračila med državami članicami in upravičenci, razen za manjše upravičence, ki izvajajo projekte pod določenimi finančnimi pragovi, kar omogoča poenostavljen sistem izvedbe, hkrati pa ohranja trden nadzorni okvir; poudarja zlasti, da bi morali obsežni in zapleteni projekti še naprej temeljiti na stroških, saj njihovo področje uporabe, trajanje in financiranje na več ravneh zahtevajo podrobno finančno poročanje in preverljive podatke o odhodkih, da se zagotovita ustrezno spremljanje in odgovornost; poudarja, da je pomembno vzpostaviti mehanizem za izterjave v primerih, ko pride do znatnih odstopanj med predhodnimi ocenami stroškov in naknadnimi pregledi, zlasti kadar so projekti izvedeni pod prvotno ocenjenimi stroški; poudarja, da morajo te prilagoditve odražati dejanske odhodke, da se zagotovijo finančna integriteta, stroškovna učinkovitost in odgovornost; poziva k nadaljnji in razširjeni uporabi pavšalnih zneskov in možnosti poenostavljenega obračunavanja stroškov, zlasti za manjše ali srednje velike naložbe, kot učinkovitih in sorazmernih orodij za zmanjšanje upravnega bremena, povečanje dostopnosti za manjše upravičence ter ohranjanje odgovornosti in sledljivosti pri uporabi sredstev Unije;

24. vztraja, da mora poenostavljen proračun privesti tudi do preglednega proračuna; poziva Komisijo, naj javnosti omogoči dostop do postopkovnih informacij, vključno z metodologijo za oceno stroškov, Parlamentu pa dostop do ocenjenih stroškov nacionalnih in regionalnih partnerskih načrtov;

25. poziva k enotnemu sistemu odgovornosti, ki bo omogočal sledljivost prispevkov iz proračuna EU za posebne projekte in njihove dejanske končne upravičence, vključno z izvajalci in podizvajalci ter dejanskimi lastniki; poudarja, da je pomembno zagotoviti prepoznavnost projektov, ki jih financira EU, za državljane; poudarja, da je treba plačila povezati z izpolnjevanjem skladnih, jasno opredeljenih mejnikov in ciljev, da bi okrepili usklajenost med reformami in naložbami; poudarja, da je treba uvesti sistem naknadnega ocenjevanja, ki bo temeljil na doseženih ciljih posameznih instrumentov, izmerjenih z njihovimi kazalniki uspešnosti;

26. poudarja, da bi bilo treba finančna sredstva Unije dodeliti le za ukrepe, ki so neposredno povezani s konkretnimi in preverljivimi projekti, ki izkazujejo oprijemljiv napredek, merljive rezultate, prispevajo k ciljem politike Unije ter jih je mogoče učinkovito spremljati in revidirati, o njih pregledno poročati, tudi o stroškovni učinkovitosti in zahtevah glede preglednosti;

27. poziva Komisijo, naj ne uvaja zapletenih ali špekulativnih metodologij za ocenjevanje stroškov, ki bi lahko ogrozile preglednost in primerljivost med državami članicami; namesto tega poziva k razvoju in širši uporabi usklajenih in preverljivih možnosti poenostavljenega obračunavanja stroškov, ki zagotavljajo jasnost, zmanjšujejo upravno breme in ohranjajo ustrezno raven odgovornosti;

28. poziva k nedvoumnim merilom skladnosti za določitev, kdaj kateri od instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti, izpolnjuje načrtovane izložke ali rezultate, z enotnimi opredelitvami v vseh državah članicah;

29. poziva k rednemu ocenjevanju dejanskih stroškov, ki nastanejo pri izvajanju instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti, glede na ocene stroškov držav članic, da bi preprečili neskladja; meni, da bi morale te ocene samodejno sprožiti kontrole in revizije v primerih, ko obstajajo znatne razlike med dejanskimi in ocenjenimi stroški;

30. vztraja, da mora biti za vsako uporabo modela financiranja, ki ni povezano s stroški, potrebna povezava med zahtevki za plačilo ter izpolnjevanjem mejnikov in ciljev na eni strani in izvajanjem konkretnih projektov na drugi strani; poudarja, da je brez te povezave sledljivost financiranja Unije resno ogrožena;

31. poziva k vzpostavitvi enotnega, integriranega interoperabilnega informacijskega sistema in sistema spremljanja, vključno z enotnim orodjem za podatkovno rudarjenje in oceno tveganja; zahteva, da je uporaba tega novega interoperabilnega sistema predpogoj za dostop do financiranja Unije v naslednjem večletnem finančnem okviru; zahteva, naj Komisija ustvari javno dostopne preglednice, ki bodo državljanom omogočale, da ocenijo vrednost, ustvarjeno s sredstvi EU; poziva Komisijo, naj uvede napredno podatkovno analitiko in orodja umetne inteligence, da bi izboljšala spremljanje uspešnosti, ocenjevanje in poročanje, zmanjšala ročno delovno obremenitev in racionalizirala postopke poročanja ter preprečila dvojno financiranje in druga tveganja za zaščito finančnih interesov EU;

32. zahteva, naj Komisija določi in objavi jasne pragove za popravne ukrepe, vključno s stopnjo resnosti, da bi zagotovila enako obravnavo in dosledno izvrševanje;

33. vztraja, da mora Komisija oceniti izpolnjevanje mejnikov in ciljev ob upoštevanju podatkov, ki jih zagotovijo države članice, ter da mora slediti pregledni in standardizirani metodologiji z dokumentiranim točkovanjem in ustrezno utemeljitvijo morebitnih odstopanj nad zakonskim pragom; poziva, naj bodo vsi dosjeji o oceni na voljo Parlamentu in Računskemu sodišču;

34. zahteva večjo preglednost pri izvajanju instrumentov, ki temeljijo na smotrnosti, z zahtevo po pravočasni objavi vseh ocen Komisije, nacionalnih poročil, revizijskih povzetkov in ukrepov izterjave v

formatih, ki so dostopni, primerljivi, preverljivi ter uporabniku prijazni, da bodo lahko Parlament, Računsko sodišče in državljani nadzorovali uporabo sredstev Unije; poudarja, da bi moral dostop do informacij slediti kaskadnemu pristopu, kar bi Računskemu sodišču zagotovilo popoln in neomejen dostop v realnem času, Parlamentu zajamčeno in neomejeno pravico, da postavlja vprašanja in zahteva informacije, ter ustrezen in pregleden dostop za državljane v skladu s sodbami Sodišča Evropske unije; želi spomniti, da morajo biti vsi ukrepi za preglednost skladni z zahtevami glede varstva podatkov iz splošne uredbe o varstvu podatkov in ustrezne zakonodaje Unije; poudarja, da morajo javno dostopni podatki natančno odražati dejansko izvajanje in napredek projektov, ne pa načrtovanih obveznosti ali izplačil, izvedenih izključno za izpolnjevanje mejnikov in ciljev v okviru nacionalnih načrtov, s čimer bodo zagotavljali resnično sliko rezultatov, doseženih na terenu;

35. poudarja, da morajo biti vse podatkovne zbirke in informacijski sistemi Komisije, ki se uporabljajo za zbiranje, izmenjavo in spremljanje podatkov med Komisijo in državami članicami, dostopni Računskemu sodišču; poudarja, da bi moralo imeti Računsko sodišče neposreden in takojšen dostop do izvirnih podatkov, kot so evidentirani v sistemu, brez predhodnega spreminjanja, združevanja ali urejanja s strani nacionalnih organov ali služb Komisije; poudarja, da je tak dostop bistven za zagotavljanje neodvisnosti, zanesljivosti in učinkovitosti revizij ter za ohranjanje preglednosti in odgovornosti pri izvrševanju proračuna Unije;

36. poziva k okrepljenemu poročanju o instrumentih, ki temeljijo na smotrnosti, da bi vključili podatke na ravni projektov, podobne podatkom kohezijske politike, ter zagotovili geografsko porazdelitev financiranja in ukrepov na podnacionalni ravni;

37. poziva k izboljšanju revizijskih sledi z zahtevo po sistematičnem dokumentiranju korakov preverjanja in zagotavljanjem, da so evidence popolne, dostopne in jih je mogoče revidirati tako na ravni EU kot na nacionalni ravni;

38. zahteva, naj Komisija vzpostavi trdne zaščitne ukrepe za zagotovitev doslednega, neodvisnega in visokokakovostnega revizijskega dela v vseh državah članicah, tudi s podrobnimi metodološkimi smernicami, trajnostno tehnično pomočjo, kadar revizijski organi kažejo stalne pomanjkljivosti, in namenskim usposabljanjem o standardih za revizijo smotrnosti poslovanja; vztraja, da mora biti zanašanje na nacionalne organe in zunanje revizorje pogojeno s skladnostjo s temi zaščitnimi ukrepi, da se prepreči spremenljivost kakovosti nadzora; poziva države članice, naj vzpostavijo zaščitne ukrepe za zagotovitev neodvisnosti nacionalnih revizijskih organov od političnih in upravnih organov, pristojnih za upravljanje sredstev;

39. poziva k uvedbi napovednih analitičnih orodij, ki temeljijo na umetni

inteligenci, in zmogljivosti strojnega učenja, ki bi revizorjem omogočile izvajanje ocen tveganja v realnem času in učinkovitejše prepoznavanje nepravilnosti ter izvajanje revizij stroškovne učinkovitosti in ciljno usmerjenih pregledov v primerih doslednih pomanjkljivosti, ki jih ugotovi Računsko sodišče; poudarja, da je treba orodja za avtomatizirano podatkovno rudarjenje in umetno inteligenco uporabiti za prepoznavanje nepravilnosti, hkrati pa preprečiti dodatne obveznosti poročanja za upravičence, ki izpolnjujejo zahteve; opozarja, da je treba te tehnologije umetne inteligence uporabljati popolnoma v skladu s pravili EU o varstvu podatkov in jih podpreti s celovitim usposabljanjem nacionalnih revizijskih organov;

40. poziva Komisijo, naj okrepi zaščitne ukrepe za finančne instrumente, vključno s strožjimi zgornjimi mejami provizij za upravljanje, preglednimi pravili za neposredne dodelitve in kontrolami za preprečevanje dvojnega financiranja in kršitev pravil o državni pomoči; zahteva, da zgornje meje provizij za upravljanje, zlasti za neposredne dodelitve upraviteljem skladov za produkte lastniškega ali navideznega lastniškega kapitala, ne bi smele zmanjšati stroškovne učinkovitosti podpore Unije, zlasti kadar je obseg dejavnosti skromen;

41. ponovno poudarja, da je treba povečati preglednost z razširitvijo modela preglednice kazalnikov mehanizma za okrevanje in odpornost na vse instrumente, ki temeljijo na smotrnosti, izboljšati pravočasnost in primerljivost nacionalnega poročanja ter zagotoviti javni dostop, sledljivost in odgovornost; poziva Komisijo, naj zagotovi popolno interoperabilnost podatkovnih sistemov EU in nacionalnih podatkovnih sistemov, zmanjša ročne vnose, izboljša kakovost podatkov in omogoči sledljivost v realnem času vse do ravni končnih upravičencev; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj zagotovi, da bodo podatki o dejanskih končnih prejemnikih sredstev instrumenta, ki temelji na smotrnosti, vključno z izvajalci in podizvajalci, v realnem času na voljo revizijskim organom in organom za podelitev razrešnice ter Evropskemu javnemu tožilstvu in Evropskemu uradu za boj proti goljufijam;

42. vztraja, da je treba v celoti spoštovati pristojnosti Parlamenta kot zakonodajalca, proračunskega organa in organa za podelitev razrešnice ter mu omogočiti dostop do vseh podatkov, ki jih potrebuje za opravljanje svojih nalog;

°

° °

43. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.